

**Statsminister Jens Stoltenberg
Finansminister Sigbjørn Johnsen
Samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa
Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim
Helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen
Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen**

Kopi:

Statens forurensningstilsyn

Statens vegvesen

Helsedirektoratet

Stortingets aktuelle komiteer:

- Finanskomiteen
- Energi- og miljøkomiteen
- Transport- og kommunikasjonskomiteen
- Helse- og omsorgskomiteen

Bedre Byluft Forum

Oslo, 13. januar 2010

Varsel om mulige juridiske skritt for å tvinge frem overholdelse av forurensningsloven og EU-direktiver om lokal luftkvalitet

Våre kontaktpersoner:

generalsekretær Geir Endregard: 23 35 35 35 / 95 84 62 20 / geir.endregard@naaf.no

seksjonsleder Anne Elisabeth Eriksrud: 23 35 35 22 / 92 06 86 33 / anne.elisabeth.eriksrud@naaf.no

fagsjef lokal luftkvalitet Britt Ann K. Høiskar: 23 35 35 21 / 98 08 21 98 / britt.ann.hoiskar@naaf.no

Deres ref.:

Vår ref.: 05-10/-GEn

Mange personer i Norge utsettes nå for ulovlig mye eksponering av dårlig uteluft. Nasjonalt (forurensningsloven, forskrift for lokal luftkvalitet) og internasjonalt lovverk (bindende EU-direktiver) brytes i disse dager. I tillegg er nivåene av forurensninger langt over de nasjonale målene som er fastsatt for å hindre urimelige helseplager i befolkningen. Lovverkene er utformet slik at man kan ha inntil et visst antall timer/dager med høy forurensning per år. Antall timer/dager og nivå avhenger av forurensningskomponent. For nitrogendioksid, NO₂, hadde både Bergen og Oslo brukt opp antallet tillatte timer allerede etter én uke i 2010!

Norges Astma- og Allergiforbund har i løpet av de siste tre – fire årene gjentatte ganger tatt opp denne problemstillingen med involverte departementer, fagetater og stortingskomiteer uten at nødvendige tiltak er blitt iverksatt. Norges Astma- og Allergiforbund varsler nå at vi vil vurdere mulige juridiske skritt for å tvinge frem en overholdelse av gjeldende lovverk og sikre at det utarbeides planer for å nå de vedtatte nasjonale målene. De juridiske skrittene kan tenkes rettet mot regjeringen Stoltenberg III, ansvarlige fagdepartementer eller fagetater for manglende oppfølging av vedtatte lover og forskrifter.

Fakta om lovverket

For lokal luftkvalitet har vi to sett styringsmål:

1. De helt bindende regelverkene i EUs direktiver er implementert i egne nasjonale forskrifter. Dette er å betrakte som minimumskrav. Det SKAL ifølge lovverket gjennomføres nødvendige tiltak for å sikre at antallet tillatte timer/døgn med mye forurensning ikke overstiges.
2. De vedtatte nasjonale målene for luftkvalitet som er fastsatt ut fra hva nivået må være for å unngå urimelige helseplager.

Lovverkene og de nasjonale målene fokuserer i hovedsak på svevestøv og nitrogendioksid, selv om også andre stoffer er dekket. Det er disse to komponentene vi sliter med i de største byene i Norge.

PM (Particular Matter) = Svevestøv. PM10 større partikler, PM2.5 mindre partikler

Fig 1: Grenseverdier i EUs direktiver og nasjonal forskrift

Midlingstid	Timer	Døgn	År	Fra
NO ₂	200 µg/m ³ (18)*		40µg/m ³	2010
PM10		50 µg/m ³ (35)*	40µg/m ³	2005
PM2.5			25µg/m ³	2015

*Tall i parentes angir maks antall timer/døgn tillatt per år over grenseverdien

Fig 2: Grenseverdier i nasjonale mål

Midlingstid	Timer	Døgn	År	Fra
NO ₂	150 µg/m ³ (8)*			2010
PM10		50 µg/m ³ (7)*		2010

* Tall i parentes angir maks antall timer/døgn tillatt per år over grenseverdien

Som det fremgår, har man når det gjelder nasjonale mål, erkjent at antallet tillatte timer/døgn med høy forurensning i EU-direktivene og nasjonal forskrift bør reduseres for å ivareta befolkningens helse.

Fakta om status

Folkehelseinstituttet, Statens forurensningstilsyn og Transportøkonomisk institutt gjennomførte i 2007 en stor undersøkelse: "Helseeffekter av luftforurensning i byer og tettsteder i Norge". Denne undersøkelsen fastslo blant annet følgende:

"Luftforurensning utløser helseeffekter ved lavere konsentrasjoner enn grenseverdiene og de nasjonale mål."

"Store deler av befolkningen er utsatt for forurensning over bakgrunnsnivå, noe som medfører betydelige helseeffekter i befolkningen"

Svevestøv skyldes utslipp fra både kjøretøyer og vedfyring, samt at det forårsakes av veislitasje. Det har i løpet av de siste årene vært en beskjeden positiv utvikling som følge av blant annet fartsreduksjoner og redusert andel piggdekk. I 2008 klarte man i alle byene å overholde minimumskravet i forskriften, men er fortsatt langt unna nasjonale mål. Det er mulig at man var "heldig" med været i 2008. Det er imidlertid å håpe at situasjonen holder seg slik også ved mindre gunstige værperioder i kommende år.

For nitrogendioksid er utviklingen negativ med økte årsgjennomsnitt i flere byer. I 2009 lå årsgjennomsnittet i alle de største byene over det som blir tillatt fra og med 2010. Mange byer har også fått økt antallet timer med høye verdier. Det tillatte antallet timer med høye verdier er altså i år allerede brukt opp etter en uke i Oslo og Bergen. For nitrogendioksid står vegtrafikken for 90 % av utslippene. Det er derfor nødvendig med trafikkregulerende tiltak eller tiltak for å få renere kjøretøyer, evt. i kombinasjon med begrensning knyttet til hvor de mest forurensende kjøretøyene gis anledning til å kjøre.

Det er viktig å understreke at meteorologiske og geografiske forhold kan influere på nivået av forurensninger. Det er imidlertid slik at man må føre en politikk som sikrer overholdelse av lovverket, og som når nasjonale mål med de geografiske og klimatiske forholdene vi har og vil få i fremtiden i hele Norge. Man kan altså forklare situasjoner med meteorologiske forhold og topografi, men tiltakene må tilpasses de naturgitte forholdene.

Den nasjonale forskriften, som bygger på EU-direktivene, gir kommunene ansvaret for å overholde grenseverdiene. Rammeverket for utslipp fra bilparken settes av statlige myndigheter. Lovverk for eksempel trafikkreduserende tiltak må hjemles i statlig regelverk.

Økt dieselandel gir større overskridelser

Den store overskridelsen i forhold til de nasjonale målene og sågar lovverkets minimumskrav for nitrogendioksid, skyldes først og fremst økt dieselandel. Dette skyldes hovedsakelig endring i engangsavgiften for kjøretøyer.

Vi siterer fra Finansdepartementet budsjettforslag for 2009 og gjentatt i forslaget for 2010:

"Økningen i salget av dieserbiler i 2007 må bl.a. sees i sammenheng med omlegging av engangsavgiften fra 1. januar 2007."

Fra Miljøstatus (per januar 2010):

"Dieserbiler gir høyere NO₂-nivåer. Nye framskrivningsberegninger for NO₂ viser at nivåene vil være høyere i 2010 og 2020 enn tidligere antatt. Både nasjonale mål og forskriftsfestede krav vil bli overskredet. Årsaken til dette er den økte andelen dieseldrevne personbiler. I tillegg er NO₂-andelen i NO_x (NO+NO₂) fra tunge kjøretøy økt betraktelig i forhold til tidligere beregninger."

Kilde: <http://www.miljostatus.no/Tema/Luftforurensning/Lokal-luftforurensning/Overskridelser-av-grenseverdier/>

Dette betyr at våre myndigheter samlet sett sitter på kunnskapen og indirekte erkjenner at omlegging av engangsavgiften gjør at vi ikke oppfyller de lovmessige kravene til lokal luftforurensning!

Svikt av Finansdepartementet og Stortingets finanskomité

Norges Astma- og Allergiforbund har gjennom flere år i møter med så vel Finansdepartementets politiske ledelse som Stortingets finanskomité påpekt både muntlig og skriftlig at omleggingen av engangsavgiften vil slå uakseptabelt ut for lokal luftforurensning. Dette er blitt avfeid selv om man kunne justert avgiftsberegningen ved for eksempel å ta med en NO_x-/NO₂-komponent for å unngå dieselfavorisering. Det er ikke akseptabelt at Staten har endret sin avgiftspolitik slik at befolkningen påføres økte helseplager.

Svikt av Samferdselsdepartementet og Stortingets transport- og kommunikasjonskomité

Norges Astma- og Allergiforbund og en rekke av landets kommuner har påpekt at kommunene må få hjemmel til å sette inn effektive tiltak for å redusere bruken av de mest forurensende kjøretøyene i områder med overskridelser og / eller redusere antallet kjøretøyer i spesielt belastede perioder eller områder. Virkemidler her er først og fremst lavutslippssoner som flere byer innstendig ber om å få innføre. Andre alternativer er rushtidsavgift, datokjøring m.m.

Det ser ut til at Vegdirektoratets forslag om lavutslippssoner er lagt på is, selv om flere kommuner innstendig ber om at dette forslaget ferdigstilles. Det er etter vår vurdering uakseptabelt at kommunene ikke får nødvendige verktøy for i praksis å kunne redusere den lokale forurensningen.

Svikt av Miljøverndepartementet og Stortingets energi- og miljøkomité

Det nye lovverket for lokal luftforurensning ble innført i 2004 etter lang tids forberedelse og utredning i både Norge og EU. Man har hatt år med gradvis strammere grenseverdier frem til at alt gjelder fra og med 2010. Det har således vært rikelig tid til å tilpasse og planlegge nødvendige tiltak. I flere år har det vært bebudet en nasjonal handlingsplan for overholdelse av dette virkeområdet, blant annet i flere statsbudsjettforslag i løpet av de siste årene. En slik handlingsplan foreligger fremdeles ikke. Det er ikke akseptabelt at den nasjonale handlingsplanen ikke er ferdig ved starten av 2010 da hele lovverket trådte i kraft. Dette er spesielt alvorlig når man ser at lovverket brytes allerede etter en uke.

Nødvendig oppfølging av Helse- og omsorgsdepartementet og Stortingets helse- og omsorgskomité

Helse- og omsorgsdepartementet har lansert en god "*Nasjonal strategi for forebygging og behandling av astma og allergisykdommer*" (mai 2008). Denne strategien erkjenner blant annet – i et helsemessig perspektiv – at man må redusere luftforurensningen i tråd med nasjonale mål gjennom arbeidet med den kommende handlingsplanen. Det er viktig at helsemyndighetene nå legger press på de andre sektorene for å sikre overholdelse av lovverket, og at arbeidet med å nå de nasjonale målene får nødvendig prioritering.

Varsel om mulige juridiske skritt

Det er viktig å understreke at overskridelsene av grenseverdier eller nasjonale mål ikke først og fremst er et juridisk problem, men et meget alvorlig helseproblem. 20 % av norske barn utvikler nå astma før fylte 10 år. Utendørs luftforurensning er en av årsakene. Forurensningsnivåene i norske byer og tettsteder bidrar altså til å øke forekomsten av personer

som diagnostiseres med kroniske luftveissykdommer. Mange av disse pasientene opplever redusert livskvalitet resten av livet. Høye luftforurensningsverdier fører også til økte plager for personer som allerede har utviklet kroniske luftveissykdommer som astma og KOLS, bidrar til øket antall sykehusinnleggelser for pasienter med luftveis- og hjerte-karsykdommer og fremskynder et betydelig antall dødsfall hvert år.

Norges Astma- og Allergiforbund adresserer således et stort helse- og samfunnsproblem som det er tragisk at våre myndigheter ikke har klart å ta alvorlig. Vi er både frustrerte og meget skuffet over den rød-grønne regjeringens arbeid på dette feltet og ser oss nå tvunget til å vurdere mulige juridiske skritt for å beskytte befolkningen mot uakseptable helseplager grunnet manglende tiltak for å redusere lokal luftforurensning i Norge.

Vi kommer selvfølgelig til møte, dersom det skulle være av interesse med mer informasjon om saken eller ved eventuelt ønske om å drøfte situasjonen med Norges Astma- og Allergiforbund.

Med vennlig hilsen
for Norges Astma- og Allergiforbund

Geir Endregard
generalsekretær